

פרשת שמות – שלישי

(יא) וַיְהִי בַּיָּמִים הֵהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אֶחָיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי מִכָּה אִישׁ־עִבְרִי מֵאֶחָיו:

יא וַהֲוָה בְּיוֹמֵי הָאֵנוּן, וַיִּבְרָא מֹשֶׁה וַיִּפְקַל לֹת אֶחָוָהּ, וַחֲזָא, בְּפִלְחָנְהוֹן; וַחֲזָא גְבֵר מִצְרָאִי, מַחִי לְגֵבֵר יְהוּדָאִי מֵאֶחָוָהּ.

ט"ז א וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה: וְהָלֹא כָּבֹד כָּתֹב וַיִּגְדַּל הֵילֵד. א"ר יְהוּדָא בִּר"א הָרָאשׁוֹן לְקוֹמָה וְהַשְּׁנִי לְגִדְלָה שְׁמֹנְהוּ פְרַעַה עַל בֵּיתוֹ: וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם: נָתַן עֵינָיו וּלְבֹו לְהִיּוֹת מִיִּצְרָע לְעִיָּהֶם: אִישׁ מִצְרִי: נוֹגֵשׁ הָיָה מְמוֹנָה עַל שׁוּטְרֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיָה מַעֲמִידֵם מִקְרוֹת הַגֵּבֵר לְמַלְאכָתָם: מִכָּה אִישׁ עִבְרִי: מְלָקְהוּ וְרוּדְהוּ וּבַעֲלָה שֶׁל שְׁלוֹמִית בֵּת דְּבָרִי הָיָה וְנָתַן עֵינָיו בָּהּ וּבִלְיָלָה הֶעֱמִידוּ וְהוֹצִיאוּ מִבֵּיתוֹ וְהוּא חֲזָר וְנִכְנָס לְבֵית וְכָא עַל אִשְׁתּוֹ כְּסִבּוּרָה שֶׁהוּא בַּעֲלָה וַחֲזָר הָאִישׁ לְבֵיתוֹ וְהִרְגִּישׁ בְּדָבָר וּכְשָׂרָאָה אוֹתוֹ מִצְרִי שֶׁהִרְגִּישׁ בְּדָבָר הָיָה מִכָּהוּ וְרוּדְהוּ כָּל הַיּוֹם:

(יב) וַיִּפֶּן כֹּה וְכֹה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיֵּךְ אֶת־הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוּל:

יב וְאַתְּפָנִי לְכָא וּלְכָא, וַחֲזָא אַרִי לִית אָנֶשׁ; וּמַחָא, יֵת מִצְרָאָה, וְטַמְרִיָּה, בַּחֲלָא.

ט"ז א וַיִּפֶּן כֹּה וְכֹה: רָאָה מָה עָשָׂה לוֹ בְּבֵית וּמָה עָשָׂה לוֹ בַּשָּׂדֶה. וּלְפִי פְשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמַעוֹ: וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ: שָׁאֵין אִישׁ עֲתִיד לְצֹאת מִמֶּנּוּ שְׁיִתְגַּיֵּר:

(יג) וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשְּׁנִי וַחֲנָה שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עִבְרִים נָצִים וַיֹּאמֶר לְרָשָׁע לָמָּה תִּכָּה רַעְךָ:

יג וַיִּפְקַל בְּיוֹמָא תַנְיָנָא, וְהָא תַרִּין גְּבֵרִין יְהוּדָאִין נָצִין; וְאָמַר, לְחִיבָא, לָמָּא אֵת מַחִי, לְחִבְרָךְ.

ט"ז א שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִבְרִים: דָּתָן וָאֲבִירָם הֵם שֶׁהוֹתִירוּ מִן הַמֶּן: נָצִים: מְרִיבִים: לָמָּה תִּכָּה: אַע"פ שֶׁלֹּא הִכָּהוּ נִקְרָא רָשָׁע בְּהִרְמַת יָד: רַעְךָ: רָשָׁע כְּמוֹתְךָ:

(יד) וַיֹּאמֶר מִי שָׁמָּךְ לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְטָא עָלֵינוּ הִלְחָרְגָנִי אֹתָהּ אָמַר כֹּאֲשֶׁר הִרְגָתָ אֶת־הַמִּצְרִי וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר:

יד וְאָמַר מֵאֵן שׁוֹיָךְ לְגֵבֵר רַב וְדִין, עַלִּנָּא הַלְמַקְטְלִי אֵת אָמַר, כְּמָא דְקִטְלָתָא יֵת מִצְרָאָה; וְדַחִיל מֹשֶׁה וְאָמַר, בְּקִשְׁטָא אֲתִידַע פִּתְגָמָא.

ט"ז א מִי שָׁמָךְ לְאִישׁ: וְהָרִי עוֹדָךְ נַעַר: הִלְחָרְגָנִי אֹתָהּ אָמַר: מִכָּאֵן אָנוּ לְמַדִּים שֶׁהִרְגוּ בְּשֵׁם הַמְּפוֹרָשׁ: וַיֵּרָא מֹשֶׁה: כְּפִשׁוּטוֹ. וּמִדְּרָשׁוֹ דָּאָג לוֹ עַל שְׂרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל רָשָׁעִים דְּלִטּוּרִין אָמַר מַעֲתָה שְׂמָא אֵינָם רֵאוּיִין לְהִגָּאֵל: אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר: כְּמִשְׁמַעוֹ. וּמִדְּרָשׁוֹ נוֹדַע לִי הַדָּבָר שֶׁהִיִּיתִי תָמָה עָלָיו מָה חֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל מִכָּל ע' אוֹמוֹת לְהִיּוֹת גְּרוּדִים בַּעֲבוּדַת פָּרָךְ. אָבֵל רוּאָה אָנִי שֶׁהֵם רֵאוּיִים לְכָךְ:

(טו) וַיִּשְׁמַע פְּרַעַה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּבְקֹשׁ לַהֲרֹג אֶת־מֹשֶׁה וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרַעַה וַיָּשָׁב בְּאַרְצ־מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל־הַבְּאֵר:

טו וְשָׁמַע פְּרַעַה יֵת פִּתְגָמָא הַדִּין, וּבַעָא לְמַקְטֵל יֵת מֹשֶׁה; וַעֲרַק מֹשֶׁה מִן קִדְּם פְּרַעַה, וַיִּתִּיב בְּאַרְעָא דְּמִדְיָן וַיִּתִּיב עַל בִּירָא.

ט"ז א וַיִּשְׁמַע פְּרַעַה: הֵם הַלְשִׁינוּ עָלָיו: וַיִּבְקֹשׁ לַהֲרֹג אֶת מֹשֶׁה: מָסְרוּ לְקוֹסְטִינָר לַהֲרֹגוֹ לֹא שְׁלֹטָה בּוֹ הִתְרַב הוּא שְׁאָמַר מֹשֶׁה וַיַּצְלֵנִי מִתְּרַב פְּרַעַה: וַיָּשָׁב בְּאַרְצ־מִדְיָן: נִתְעַכַּב שָׁם כְּמוֹ וַיָּשָׁב יַעֲקֹב: וַיָּשָׁב עַל הַבְּאֵר: לָשׁוֹן יִשְׁיכָה לְמַד מֵיעֲקֹב שֶׁנִּזְדוּג לוֹ זְוִיגוֹ עַל הַבְּאֵר:

(טז) וּלְכַהֵן מִדְיָן שִׁבְעַ בָּנוֹת וַתִּבְאֵנָה וַתִּדְּלָנָה וַתִּמְלְאֵנָה אֶת־הַרְהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבִיהֶן:

טז וּלְרַבָּא דְּמִדְיָן, שִׁבְעַ בָּנִין; וְאַתְאָה וּדְלָאָה, וּמְלָאָה יֵת רִטְיָא, לְאַשְׁקָאָה, עָנָא דְּאִבּוּהוֹן.

ט"ז א וּלְכַהֵן מִדְיָן: רַב שְׁבָהֵן וּפְרָשׁ לוֹ מַעֲבוּדַת אֱלִילִים וְנִדְוָהוּ מְאָצֵּלִם: אֶת הַרְהָטִים: אֶת בְּרִיכוֹת מְרוּצוֹת הַיָּמִים הַעֲשׂוּיּוֹת בְּאַרְצ־

(יז) וַיָּבֹאוּ הָרָעִים וַיִּגְרְשׁוּם וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשַׁעַן וַיִּשְׁקוּ אֶת־צֹאנָם:

יז וְאַתּוֹ רַעֲיָא, וְטַרְדּוּנִין; וְקָם מֹשֶׁה וּפְרַקְנִין, וְאַשְׁקִי יֵת עֲנָהוֹן.

ט"ז א וַיִּגְרְשׁוּם: מִפְּנֵי הַנִּדְוִי:

(יח) וַתִּבְאֵנָה אֶל־רַעוּאֵל אֲבִיהֶן וַיֹּאמֶר מִדְוַע מְהֵרָתָן בָּא הַיּוֹם:

יח וְאַתְאָה, לֹת רַעוּאֵל אֲבִיּוּהוֹן; וְאָמַר, מִדְיָן אוֹחִיתִין לְמִיתִי יוֹמָא דִּין.

(יט) וַתֹּאמְרֵן אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרָעִים וְגַם־דָּלָה דָּלָה לָנוּ וַיִּשְׁק אֶת־הַצֹּאן:

יט וְאָמַרָא גְבֵרָא מִצְרָאָה, שִׁזְכְּנָא מִידָא דְרַעֲיָא; וְאַף מִדְּלָא דְלָא לָנָא, וְאַשְׁקִי יֵת עָנָא.

(כ) וַיֹּאמֶר אֶל־בָּנָתָיו וְאִין לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּן אֶת־הָאִישׁ קִרְאָן לוֹ וַיֹּאכַל לָחֶם:

כ וְאָמַר לְבָנְתִּיהּ, וְאַן הוּא; לָמָּא דָּנִן שְׁבַקְתִּין יֵת גְּבֵרָא, קִרְן לִיָּה וַיִּיכּוֹל לְחֶמָא.

ט"ז א לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּן: הִכִּיר בּוֹ שֶׁהוּא מִזְרַעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁהֵמִים עוֹלִים לְקִרְאָתוֹ: וַיֹּאכַל לָחֶם: שְׂמָא יֵשׂא אַחַת מִכֶּם כְּד"א כִּי אִם הִלָּחֶם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל:

(כא) וַיּוֹאֶל מֹשֶׁה לְשַׁבֵּת אֶת־הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת־צִפְרָה בָּתּוֹ לְמִשְׁהָ:

כא וְצָבִי מֹשֶׁה, לְמַתָּב עִם גְּבֵרָא; וַיַּהֲב יֵת צִפּוּרָה בְּרַתִּיהּ, לְמִשְׁהָ.

ט"ז א וַיּוֹאֵל: כְּתַרְגוּמוֹ (ס"א כְּמִשְׁמַעוֹ) וְדוּמָה לוֹ הוּאֵל נָא וְלִין. וְלוֹ הוּאֵלָנוּ. הוּאֵלְתִּי לְדָבָר. וּמִדְּרָשׁוֹ לָשׁוֹן אָלָה נִשְׁבַּע לוֹ שֶׁלֹּא יִזְוֶה מִמְדִּין כִּי אִם בְּרִשׁוֹתוֹ:

(כב) וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גֵּרְשָׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאַרְצ־נִכְרִיָּה:

כב וַיִּלִּידַת בֶּר, וַיִּקְרָא יֵת שְׁמִיהּ גֵּרְשׁוֹם; אַרִי אָמַר דִּיר הוּיִיתִי, בְּאַרְעַ נִכְרָאָה.

(כג) וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֹּאנְחוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הָעֲבֹדָה וַיִּזְעַקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל־הָאֱלֹהִים מִן־הָעֲבֹדָה:

כג וְהָוָה בְּיוֹמֵי אֲסִיָּא הָאֵנוּן, וּמִית מֶלֶכָא דְּמִצְרַיִם, וְאַתְאֲנַחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן פִּלְחָנָא דְהָוָה קָשִׁי עֲלֵיהוֹן, וַיִּזְעִקוּ; וּסְלִיקַת קְבִילָתְהוֹן לְקִדְּם יי, מִן פִּלְחָנָא.

ט"ז א (וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם: שֶׁהָיָה מֹשֶׁה גֵּר בְּמִדְיָן וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְהִצְרִכּוּ יִשְׂרָאֵל לְתַשׁוּעָה. וּמֹשֶׁה הָיָה רוּעָה וְגו') וּבִאֵת תַּשׁוּעָה עַל יָדוֹ וּלְכֹךְ נִסְמְכוּ פְרָשִׁיּוֹת הַלָּלוּ. בִּר"י): וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם: נִצְטָרַע וְהָיָה שׁוֹחַט תַּיִנוֹקוֹת יִשְׂרָאֵל וְרוֹחֵץ בַּדָּמָם:

(כד) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם יִצְחָק וְאַתְיַעֲקֹב:

כד וְשָׁמַיעַ קִדְּם יי, יֵת קְבִילָתְהוֹן; וּדְכִיר יי יֵת קִימִיָּה, דְּעִם אֲבָרְהָם דְּעִם יִצְחָק וְדְעִם יַעֲקֹב.

ט"ז א נַאֲקָתָם: צַעֲקָתָם. וְכֵן מַעִיר מַתִּים יִנָּאֲקוּ: אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבָרְהָם: עִם אֲבָרְהָם:

(כה) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּדַּע אֱלֹהִים:

כה וַגְּלִי קִדְּם יי, שְׁעִבּוּדָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל; וְאָמַר בְּמִימְרִיָּה לְמַפְרָקְהוֹן, יי.

ט"ז א וַיִּדַּע אֱלֹהִים: נָתַן עֲלֵיהֶם לֵב וְלֹא הֶעֱלִים עֵינָיו: